

С.Ф. МАНЗІЙ – ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, ОРГАНІЗАТОР

***В.П. НОВАК, доктор біологічних наук
Білоцерківській національній аграрній університет***

Пам'яті видатного вченого, педагога та організатора Сави Филімоновича Манзія, знаного порівняльного, функціонального та еволюційного морфолога ХХ століття.

Сава Филімонович Манзій.

Київську школу ветеринарних морфологів, засновником якої був видатний вчений, академік АН УРСР В.Г.Касьяненко та Білоцерківську нейроморфологічну школу, яку очолив професор П.О.Ковальський пов'язують найтісніші професійні та дружні стосунки, які почалися ще у післявоєнні роки. Це був працьовитий, дружний, творчий та натхненний колектив однодумців.

У перші повоєнні роки кафедру анатомії Білоцерківського сільськогосподарського інституту очолював професор П.Д.Рудько (1944–1945 рр.), згодом професор В.Г.Касьяненко (1945–1946 рр.) і доцент Г.О.Гіммельрейх (1946 р.). Останні два анатоми приїздили із Києва і працювали завідувачами кафедрою за сумісництвом. Слід зазначити, що професор В.Г.Касьяненко (пізніше академік АН УРСР) та доцент Г.О.Гіммельрейх (пізніше доктор біологічних наук, професор) задавали своєрідний тон при вивченні анатомії домашніх тварин студентами. Вони самі були видатними представниками анатомічної школи академіка О.М.Сєверцова і постійно наголошували на необхідності вивчення функціональної та еволюційної анатомії. У своїх цікавих та змістовних лекціях наголошували на необхідності знання студентами не лише будови тих чи інших структур, а й вміння відповісти на запитання – а чому саме так побудовані ті чи інші органи й системи, які причини викликають саме таку будову? Можна вважати, що саме в ті далекі часи був започаткований еволюційно-функціональний підхід до вивчення різних морфологічних структур тваринного організму. Першим співробітником-аспірантом академіка В.Г.Касьяненка у відділі зоології хребетних був С.Ф.Манзій, – майор ветеринарної служби, демобілізований з Радянської Армії. Під керівництвом професора В.Г.Касьяненка у 1949 році С.Ф.Манзій захистив кандидатську дисертацію на тему: «Порівняльно-анатомічний аналіз кисті ссавців». Упродовж 1951 року кафедрою анатомії Білоцерківського сільськогосподарського інституту завідував професор В.Г.Касьяненко і разом з ним приїздили молоді кандидати наук С.Ф.Манзій і П.М.Мажуга.

С.Ф. Манзій та його вчитель академік В. Г. Касьяненко

Ці вчені забезпечували кваліфікований навчальний процес на кафедрі анатомії ветеринарного факультету Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Слід зазначити, що ці викладачі зробили великий внесок у розвиток науково-педагогічної діяльності, були взірцем у роботі і для студентів, і для молодих викладачів, які лише починали свою роботу. Сава Филімонович Манзій був незрівнянним педагогом і людиною надзвичайно високої особистої культури. На заняттях Сава Филімонович розповідав студентській молоді багато цікавого з власного досвіду, оскільки під час Великої Вітчизняної війни працював ветеринарним лікарем у кавалерійському полку, а згодом – начальником лікувального відділу дивізійного лазарету. С.Ф.Манзій вмів володіти аудиторією, викладав матеріал так, щоб змусити думати студентів, як майбутніх практичних ветеринарних лікарів. Загалом авторитет Сави Филімоновича серед студентської молоді був надзвичайно великим. Студенти любили його не лише як талановитого педагога, але й як надзвичайно душевну і добру людину.

Провівши велику наукову роботу Сава Филімонович Манзій зробив вагомий внесок у порівняльну, функціональну і еволюційну морфологію хребетних. Це був результат величезної кропіткої праці, цілеспрямованості помножених на талант.

Нині учні академіка В.Г.Касьяненка, професора С.Ф.Манзія, представники київської школи ветеринарних морфологів – академік С.К.Рудик, професор О.П.Мельник та учні професора П.О.Ковальського – академік, професор О.І.Кононський, академік, професор В.П.Новак у Білоцерківській школі нейроморфологів не забувають своїх вчителів, продовжують їх нелегку справу, з душевним тремтінням згадуючи своїх вчителів розповідають про них студентам, вшановують пам'ять, передають свій досвід молоді. Київські та білоцерківські морфологи продовжують плідно співпрацювати, підтримувати та допомагати одне одному, не втрачають раніше утворених зв'язків. Проводиться співпраця у

науково-дослідній, методичній роботі та музейній справі, традиційно підтримуються професійні та дружні стосунки, які започатковані ще у давні повоєнні роки нашими видатними вчителями.

Професор С.Ф. Манзій та професор В.П. Новак на конференції у Вінницькому медичному інституті

Список літератури

1. Історія кафедри анатомії та гістології ім. П.О.Ковальського / Новак В.П., Павловський Ю.О., Мельниченко А.П., Яковенко О.С. – Біла Церква, 2005. – 19 с.

Памяти выдающегося ученого, педагога и организатора Савы Филимоновича Манзия, известного сравнительного, функционального и эволюционного морфолога XX столетия.

Сава Филимонович Манзий.

In memory of the outstanding scientist, teacher and organizer of the Sava Fylymonovych Manziy, known comparative, functional and evolutionary morphologist of twentieth century.

Sava Fylymonovych Manziy.